

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวของวัดพระบรมธาตุ
คอยผาส้ม อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาวศุภธิดา ศิริวงศ์

ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

ศาสตราจารย์ ดร. อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์ ดร. ชูชีพ พุทฺธประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชนที่เป็นแรงจูงใจในการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวของวัดพระบรมธาตุคอยผาส้ม เพื่อศึกษาปัจจัย กระบวนการ และเทคนิค
ในการจัดการเรียนการสอนของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวของวัดพระบรมธาตุ
คอยผาส้ม และเพื่อศึกษาผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวของวัดพระบรมธาตุ
คอยผาส้ม

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยประชากร 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้มีส่วนได้
ส่วนเสีย ได้แก่ พระ ครูอาสาสมัคร ผู้ปกครอง ผู้เรียน 2) กลุ่มผู้สนใจและเกี่ยวข้องกับการจัด
การศึกษาของวัดพระบรมธาตุคอยผาส้ม ได้แก่ ชาวบ้าน เครือข่ายทางการศึกษา เครื่องมือที่ใช้
ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และประเด็นการวิเคราะห์เอกสารที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น
ใช้วิธีการวิเคราะห์ประเด็นตามวัตถุประสงค์ และนำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลจากการศึกษาสรุปได้ดังนี้

บริบทที่เป็นแรงจูงใจในการจัดการศึกษาของวัดพระบรมธาตุคอยผาส้ม คือ ประเด็นปัญหา
ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่ถดถอย กับปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของ
คนในชุมชนย่ำแย่ ประกอบกับมีพระนักพัฒนา เช่น พระสรยุทธ ชยปัญญา และพระสังคม
ชนปัญญา ที่มีเจตนารมณ์ที่จะช่วยเหลือชาวบ้านให้พ้นจากทุกข์ ดังนั้น พระและชาวบ้านในชุมชน
บ้านแม่สาว จึงร่วมกันคิดหาทางออก เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ก่อให้เกิดกิจกรรมในการพัฒนา
ชุมชนอย่างยั่งยืน 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าต้นน้ำ การทำกสิกรรม

รรมธรรมชาติ การอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทน และการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กิจกรรมเหล่านี้ ได้เป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการศึกษาของวัดพระบรมธาตุคอกยผาสัม

ปัจจัยที่วัดพระบรมธาตุคอกยผาสัมใช้ในการจัดการศึกษา ได้แก่ ปรัชญา ความเชื่อที่ว่า "มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพสามารถเรียนรู้ได้เอง เมื่อระเบิดออกมาจากภายในแล้วจะทำให้เกิดความสนใจ ใฝ่รู้ และหาทางไขว่คว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง เป็นระบบการเรียนรู้ตามธรรมชาติ " แนวคิดที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น เกิดจากการบูรณาการจากหลายแนวคิด ประกอบด้วย ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักการจัดการศึกษาทางเลือก หลักการศึกษาตลอดชีวิต แนวพระราชดำริ เรื่อง “บวร” คือ บ้าน วัด โรงเรียน (หรือราชการ) การศึกษาเพื่อปวงชน โดยยึดหลักพุทธธรรมเป็นแกน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง พระ ครูอาสา ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ล้วนเป็นผู้ที่ศรัทธา ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีอุดมการณ์ที่จะช่วยกันอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นพึ่งของตนเองและครอบครัวได้ ผู้บริหารการศึกษาในที่นี้ หมายถึง พระสงฆ์ ชยปัญญา มีลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องให้แสดงออก ซึ่งความสนใจของตนเอง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์ทางการเกษตร แหล่งเรียนรู้เป็นสวน ไร่ ป่าไม้ เป็นห้องเรียนตามธรรมชาติ ทั้งยังมีการใช้ศูนย์การเรียนรู้ จากเครือข่ายทางสังคมอย่างหลากหลาย เช่นเดียวกับงบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการก็เป็นเงิน ทำบุญจากเครือข่ายของวัดและผู้มีจิตศรัทธา

กระบวนการจัดการเรียนการสอน ของวัดพระบรมธาตุคอกยผาสัม ได้ออกแบบการเรียนรู้ ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน การเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 ช่วง โดยช่วงปีแรก เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางการเกษตร มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้มี โอกาสค้นพบตนเองว่าสนใจในเรื่องใด ช่วงปีที่ 2 ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เรื่องที่ตนสนใจมากขึ้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบโครงงาน ในช่วงปีที่ 3 เป็นการพัฒนาโครงงานที่ผู้เรียนคิดว่าจะยึดเป็นอาชีพ ในอนาคต ในช่วงสุดท้ายนี้เอง ผู้เรียนจะใช้เวลามากกว่าช่วงอื่นๆ เพราะ เงื่อนไขการจบการศึกษา ผู้เรียนจะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถพึ่งพาตนเองได้จริง นอกจากนี้ยังพบว่า ยังมีกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนที่เปิดโอกาสให้ได้มีส่วนร่วม รับรู้ รับทราบปัญหา และเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยแก้ไขปัญหามาของ ชุมชน เช่น การดับไฟป่า การทำแนวกันไฟ ป่าเปียก การสร้างฝาย การปลูกป่า เป็นต้น

ผลลัพธ์จากการจัดการศึกษาของวัดพระบรมธาตุคอกยผาสัม ส่งผลให้ผู้เรียนเป็นผู้มี คุณธรรม จริยธรรม มีอุดมการณ์ มีทักษะในการใช้ชีวิตสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามวิถีเศรษฐกิจ พอเพียง มีความรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งบรรลุตามวัตถุประสงค์การจัดการศึกษา

ของวัดและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นอกจากนี้ยังพบว่า การที่ผู้ปกครอง ได้มีโอกาสถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่บุตรหลานของตน ก่อให้เกิดความภูมิใจและ ส่งเสริมให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเองก็ได้มีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวของวัดพระบรมธาตุคอกยผาสัม เป็นการเชื่อมโยง ระหว่างโฮมสคูลกับศูนย์การเรียนรู้ โดยผู้ปกครองที่ได้รับการอุดหนุนให้จัดโฮมสคูล ส่งบุตรหลาน เข้าเรียนที่วัดพระบรมธาตุคอกยผาสัม ซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนที่มีความพร้อมในการจัด การศึกษามากกว่า ซึ่งเป็นทางออกหรือแนวทางที่สำคัญมากแนวทางหนึ่ง เพราะเมื่อผู้ปกครอง มีจุดอ่อน คือ แม้จะมีความตั้งใจจริง แต่ไม่พร้อมหรือว่าขาดทรัพยากรในการจัดการศึกษาให้ ลูกหลาน หากมีการเชื่อมโยงกับศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ในพื้นที่ ก็น่าจะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพ ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

The logo of Chiang Mai University is a circular emblem. In the center is a detailed illustration of an elephant standing and facing left. The elephant is surrounded by a decorative border. Below the elephant, the text "CHIANG MAI UNIVERSITY 1964" is written in a circular path. On either side of the elephant, there is a stylized floral or sun-like symbol.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Independent Study Title Home School of Phra Borom That Doi Pha Som Temple,
Samoeng District, Chiang Mai Province

Author Ms. Supatida Siriwong

Degree Master of Education (Educational Administration)

Independent Study Advisory Committee

Prof. Dr. Anurak Panyanuwat Advisor

Assoc. Prof. Dr. Choocheep Puthaprasert Co-advisor

ABSTRACT

The purpose of this study were : To study the context of the community incentive to home school of Phra Borom That Doi Pha Som Temple; To study the processes and techniques in home school teaching of Phra Borom That Doi Pha Som Temple; And to determine the effectiveness of home school of Phra Borom That Doi Pha Som Temple.

Population used in this study comprises of two groups: 1) stakeholders, including the teachers, parents, students and supporters for teaching 2) groups involve in the education of Phra Borom That Doi Pha Som Temple, members of education networks. Tools for data collection included interviews schedules, questionnaires, and document analysis. Data were analyze according to the objectives and then presented the findings in essay form.

Findings were as follows :

The contexts that lead to home school education of Phra Borom That Doi Pha Som Temple were socio-economic crises and environmental degradations in the communities including the quality of life of people. Development of home school also inspired by Phra Sorayuth Chayapunyo and Phra Sangkom Thanapunyo, two monks involve with development activities in the communities with the intention to help people from suffering. Monks and villagers in Ban Mae Saab consulted together to find the solutions. In order to solve these problems for sustainable community development, development scheme divided in to four main activities: conservation of natural resource and water shed forests; natural approaches to

aquiculture; Energy conservation and using of renewable energy; and education for sustainable development. These four activities lead to home school and education provision at Phra Borom That Doi Pha Som Temple.

Inputs for home school and education at Phra Borom That Doi Pha Som Temple included the belief in philosophy that "Every human being has the capacity to learn on its own. An explosion came from within would make people to pay attention, willing to learn, and search for knowledge themselves, which is a natural way of learning." Concepts used in the teaching and learning resulted from the integration of several concepts, including the sufficiency economy philosophy, relationship between humans and the environment, principles of sustainable development, principles of alternative education and principles of lifelong learning. Another input was a principle of "Baan Wat Rongrein," a cooperation among home, temple, and school (or public). Buddhist Teaching was also became a core principle. Those involve to education, included the teachers, students, parents, a volunteer teacher and local school, believed in the philosophy of sufficiency economy and ideology that has helped to protect and restore the natural resources and the environment. The home school is committed to the development of self-reliance for individual and family. In this study, Phra Sorayuth, The administrator of this program is an inspirational leader who inspired the people to express their interest for and continuous self-development. Materials and equipment used in this education program were mostly agricultural equipments, farm tools and forest park were utilized as a natural classrooms. They also used learning centers form a wide variety of social networks. The budgets that is used to manage were donated by network of temples and the merits from the faithful.

Teaching and learning process at Phra Borom That Doi Pha Som Temple were designed base on interests and aptitudes of each student. The learning was divided into three periods. In the first year students learnt about various agricultural activities to provide them with an opportunity to discover their own interest. In the second year, students have the opportunity to learn more on their own interests through learning projects. During the third-year learning project were developed by learners themselves that would be a solid foundation for their career in the future. In this final year, students took longer time because in order to graduate students required to prove that they can rely on their own. Students also have the opportunity to recognize and involve in community issues and problems, such as extinguish of forest fire, built fire barriers, community dam and reforestation.

Results from education provision of Phra Borom That Doi Pha Som Temple were: students have a high level of moral idea, had appropriated life skills in accordance with self-sufficient economy principle. They also learnt to love and value of the natural resources which means achieve the objectives of the Education Act and the intent of the National Education Scheme. It was also found that the parents have the opportunity to directly transfer their knowledge and experience to their children which helped to promote a family pride. Community itself had more role in education.

Education of Phra Borom That Doi Pha Som Temple was actually a link between activities of home school and learning centers. Parents who were financed to home school sent their children for education at the temple which was a learning Center. Phra Borom That Doi Pha Som Temple had more capability than family to provide quality education. Parents, despite of their willingness, lack of resources and expertise to provide quality education for their children. If there is a link between home school to a learning center in the community this practices was likely to improve education quality of the students even more.